

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 80 0 P 099846 20 Rev
Banjaluka: 3.6.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Davorke Delić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca J.R. iz B., koga zastupa punomoćnik D.D., advokat iz B., protiv tužene Republike Srpske, B., koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske - sjedište zamjenika u B., radi naknade nematerijalne štete, vrijednost spora 40.300,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj 80 0 P 099846 19 Gž od 15.9.2020. godine, na sjednici održanoj 3.6.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 600,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj 80 0 P 099846 18 P od 4.4.2019. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužioca i obavezana tužena da mu na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti, slobode i prava ličnosti, isplati iznos od 24.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 4.4.2019. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 2.850,00 KM, sve u roku od 30 dana po pravosnažnosti presude.

U preostalom dijelu, preko dosuđenog iznosa, tužbeni zahtjev je odbijen.

Presudom Okružnog suda u Bijeljini broj 80 0 P 099846 19 Gž od 15.9.2020. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u dosuđujućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu.

Žalba tužioca djelimično je usvojena i prvostepena presuda preinačena u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu, tako što je tužena obavezana da tužiocu pored dosuđenog iznosa od 24.000,00 KM, isplati još i iznos od 14.000,00 KM.

U preostalom dijelu je žalba tužioca odbijena i prvostepena presuda u preostalom odbijajućem dijelu potvrđena.

Odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i „donese odluka“ ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužilac u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tužena obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 600,00 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca za naknadu nematerijalne štete.

Cijeneći blagovremenost tužbe, prvostepeni sud je utvrdio da je tužba blagovremena po članu 410. stav 1. Zakona o krivičnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 53/12 i 91/17), kod toga da je tužilac Ministarstvu Republike Srpske podnio prijedlog za vansudsku nagodbu 11.7.2018. godine na iznos od 37.400,00 KM, a da je nadležno ministarstvo dopisom broj ... od 3.9.2018. godine obavjestilo tužioca da ne prihvata njegov prijedlog.

Tužilac je tužbu kojom je pokrenuo ovaj postupak podnio prvostepenom sudu 12.9.2018. godine.

Presudom Okružnog suda u Bijeljini broj: 12 0 K 005029 17 K 2 od 26.10.2017. godine, tužilac je oglašen krivim i osuđen zbog krivičnog djela „teškog ubistva“ iz člana 149. stav 1. tačka 3. i krivičnog djela „oštećenja tuđe stvari“ iz člana 249. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12, 67/13), na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina i 2 mjeseca.

Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 12 0 K 005029 18 Kžk od 12.6.2018. godine, usvojena je žalba tužioca i preinačena prvostepena presuda tako što je tužilac oglašen krivim zbog izvršenja krivičnog djela „učestvovanja u tuči“ iz člana 157. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, za koje djelo mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine, te za krivično djelo „oštećenja tuđe stvari“ iz člana 249. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, za koje djelo mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 3 mjeseca, pa je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 2 mjeseca.

Tužiocu je u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru u periodu od 4.3.2015. godine do 12.6.2018. godine, tj. ukupno 3 godine 3 mjeseca i 8 dana, dok mu je pravosnažnom presudom izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 2 mjeseca. Prvostepeni sud utvrđuje da se tužilac nalazio u pritvoru duže vremena nego što mu je izrečena kazna zatvora za počinjena krivična djela, a da to vrijeme iznosi 1 godinu 1 mjesec i 8 dana.

Stav je suda da vrijeme neosnovanog lišenja slobode tužioca ne počinje teći od 4.3.2015. godine kada mu je pritvor određen, nego po isteku izrečene kazne od 2 godine i 2 mjeseca, tj. počev od 4.5.2017. godine i traje do njegovog puštanja na slobodu 12.6.2018. godine, da pritvor nije bio nezakonit (jer mu je određen i produžavan u skladu sa zakonom radi vođenja krivičnog postupka), ali je trajao duže u odnosu na pravosnažno izrečenu kaznu zatvora.

Prvostepeni sud je prihvatio nalaz kog je 21.1.2019. godine sačinio sudski vještak psihijatar prim dr P.G., u kom navodi da je tužilac za vrijeme pritvora osjećao bespomoćnost, gubitak samopoštovanja, beznadežnost i apatiju, strijepnju, strah i iščekivanje, razdražljivost, uz brze promjene raspoloženja do depresije, gubitak energije, tugu, bespomoćnost i prisilne misli i slike, osjećao umor, imao je glavobolje, napetost mišića, osjećanje gušenja i nedostatka vazduha, mučninu i bolove u stomaku, gubitak apetita, ubrzan rad srca, nesanicu i košmarske snove, kao i promjene na nivou ponašanja. Prema vještaku svi navedeni simptomi jakog intenziteta trajali su oko 6 sedmica, nakon čega slijedi period postepene adaptacije i

prilagođavanja nastaloj situaciji, da bi u srednjem intenzitetu trajali 5 mjeseci. Posljednji stadijum predstavlja period postepenog sticanja snage sa proređivanjem navedenih simptoma, koji imaju snagu lakog intenziteta.

Vještak kod tužioca nije konstatovao postojanje trajnih posljedica djelovanja stresora, niti promjene koje bi ukazivale na poremećaje interpersonalnog, socijalnog i radnog funkcionisanja, neprijateljstvo prema okolini, socijalnog povlačenja, hroničnog doživljaja sloma i stalne ugroženosti, iz čega je izveo zaključak „da tužilac funkcioniše na ranijem nivou“.

Cijeneći nalaz vještaka prvostepeni sud smatra da je u periodu neosnovanog lišenja slobode, „psihičko stanje tužioca bilo znatno drugačije, prilagođenije u odnosu na prvu godinu pritvora“, a da je to od uticaja na visinu naknade.

Zaključak je suda da dosuđeni iznos od 24.000,00 KM (59,55 KM x 403 dana pritvora) predstavlja adekvatnu satisfakciju tužiocu po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede ugleda, časti, slobode i prava ličnosti.

Odluka prvostepenog suda zasnovana je na odredbama člana 409. stav 2, 410. i 412. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, u vezi sa članom 172., 189. stav 2. i 200. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO).

Na osnovu člana 277. ZOO sud je obavezao tuženu da tužiocu na dosuđeni iznos plati i zakonsku zateznu kamatu počev od presuđenja do konačne isplate.

U preostalom dijelu, preko dosuđenog iznosa, sud je tužbeni zahtjev tužioca odbio kao neosnovan.

Drugostepeni sud je odbio žalbu tužene, a djelimično usvojio žalbu tužioca tako što je pored dosuđenog iznosa od 24.000,00 KM dosudio tužiocu još i iznos od 14.000,00 KM, imajući u vidu „značaj povrijeđenog dobra i dužinu trajanja povrede“.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u osnovanu sumnju.

Odredbom člana 412. stav 1. tačka g). Zakona o krivičnom postupku, propisano je da pravo na naknadu štete pripada licu koje je u pritvoru provelo duže vremena nego što traje kazna zatvora na koju je osuđen. Tužilac je dokazao da je u pritvoru proveo ukupno 1.193 dana, a da mu je pravosnažno izrečena kazna zatvora u trajanju od 790 dana, odnosno da je u pritvoru ostao duže za 403 dana.

Odredbom člana 200. ZOO propisano je da će sud usljed povrede ugleda časti i slobode ili prava ličnosti oštećenom dosuditi, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i njihovo trajanje to opravdava, pravičnu naknadu u vidu satisfakcije nezavisno od naknade materijalne štete i u njenom odsustvu.

Duševni bolovi zbog neosnovanog lišenja slobode predstavljaju jedinstven vid štete koji obuhvata sve štetne posljedice nematerijalne prirode, vezane za ličnost oštećenog, proistekle iz neosnovanog lišenja slobode kao što su povreda ugleda i časti, a kod utvrđivanja visine štete imaju se uzeti u obzir kako objektivne, tako i subjektivne okolnosti.

Prilikom odmjeravanja visine dosuđenog iznosa, nižestepeni sudovi su cijenili dužinu trajanja lišenja slobode, težinu i prirodu krivičnih djela koja su tužiocu stavljana na teret, intenzitet i trajanje psihičkih bolova, značaj povrijeđenog dobra, da je tužilac po nacionalnosti Rom, da je u vrijeme određivanja pritvora bio u životnoj dobi od 19 godina (rođen 1995. godine), da nije osuđivan, da je oženjen i otac dvoje djece, da živi od sakupljanja sekundarnih sirovina.

Imajući u vidu navedene okolnosti drugostepeni sud je tužiocu dosudio naknadu u iznosu od 38.000,00 KM (94,30 KM x 403 dana pritvora), smatrajući da će mu dosuđeni iznos omogućiti da pribavi određena materijalna sredstva i zadovolji potrebe koje ne bi mogao podmiriti bez dosuđene naknade, te na taj način olakša sebi život čineći ga podnošljivijim.

Ocjena je revizionog suda da dosuđeni iznos naknade (94,30 KM) po jednom danu neosnovanog lišenja slobode, predstavlja adekvatnu novčanu satisfakciju i saglasan je sa zajedničkim prijedlogom Vrhovnog suda Republike Srpske, Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Apelacionog suda Brčko Distrikta i Suda Bosne i Hercegovine (panel iz građanske oblasti 2015. godine) kada je usaglašen zajednički prijedlog da orjentaciona naknada štete zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode iznosi 100,00 KM po danu, uz primjenu i ocjenu navedenih objektivnih i subjektivnih kriterijuma koji utiču na visinu naknade.

Revident nije u pravu kada navodi da je dosuđena naknada različita od dosadašnje sudske prakse kod ovakvih tužbenih zahtjeva. Naime, revident ispušta iz vida da se naknada nematerijalne štete, primjenom principa pravičnosti, sadržanom u pravnom standardu "pravične naknade" iz člana 201. ZOO, određuje, ne samo poređenjem naknade određene od strane suda u nekim sličnim slučajevima, nego je potrebno imati u vidu i lična svojstva i okolnosti vezane za oštećenog (individualizacija naknade). Individualizacija naknade nematerijalne štete čini korektivni faktor koji u svakom konkretnom slučaju utiče na to da ta naknada bude manja ili veća.

Drugostepeni sud je dao dovoljno jasne, uvjerljive, logične i na zakonu zasnovane razloge u pogledu osnova i visine dosuđene naknade, čime je isključena svaka proizvoljnost u primjeni zakona.

Isticanje u reviziji da je određivanje pritvora bilo zakonito i nužno i da iz tog razloga tužiocu ne pripada dosuđena naknada, nije osnovano. Pravo tužioca da zahtjeva naknadu štete proizilazi iz zakona i zasniva se na činjenici da je u pritvoru proveo duže vremena nego što traje kazna zatvora na koju je osuđen. Kod takvog utvrđenja nebitno je da li je mjera pritvora bila nužna i zasnovana na zakonu.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova revizionog postupka na ime sastava odgovora nije osnovan, jer se ne radi o radnji nužnoj za vođenje parnice (član 387. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13).

Temeljem člana 248. Zakona o parničnom postupku odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić